

УДК 343.97

DOI 10.33244/2617-4154.4(21).2025.196-205

О. В. Сіренко,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії держави і права,
Державний податковий університет
email: soksana41@ukr.net

ORCID ID 0000-0002-6567-2321;**Р. В. Глух,**

аспірант кафедри кримінального права та процесу,
Державний податковий університет
email: ruslan_gluh@ukr.net

ORCID ID 0009-0009-9915-1362

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРОТИДІЇ РЕЦИДИВНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ

У статті здійснено комплексний аналіз зарубіжного досвіду протидії рецидивній злочинності та визначено ключові тенденції, що формують сучасні підходи до запобігання повторним кримінальним правопорушенням. Рецидивна злочинність залишається однією з найбільш складних і соціально небезпечних проблем сучасного кримінального правосуддя. Стаття присвячена аналізу зарубіжного досвіду протидії рецидивній злочинності та оцінці ефективності різних моделей ресоціалізації та превенції. Особлива увага приділена практикам Норвегії, США, Канади та Великої Британії, зокрема: гуманістичній моделі пенітенціарної системи Норвегії, реформам Федерального бюро в'язниць США, роботі судів з лікування наркозалежності (Drug Courts) у США та Канаді, а також програм соціальних підприємств для колишніх ув'язнених у Великій Британії («Second Chance»).

Проведено порівняльний аналіз інноваційних інструментів: електронного нагляду, інтенсивних програм пробації, освітніх та професійних тренінгів, лікувально-психологічних інтервенцій і трудової інтеграції засуджених. Висновки демонструють, що найбільш ефективна протидія рецидивній злочинності ґрунтується на комплексному поєднанні кримінально-правових, соціальних, психологічних і освітніх заходів, персоналізованому підході до засуджених та активній підтримці їхньої соціальної інтеграції. Запропоновані висновки можуть слугувати науково обґрунтованою базою для вдосконалення української системи кримінальної юстиції та підвищення ефективності превентивних і реабілітаційних програм.

Особлива увага приділяється інноваційним механізмам превенції, включно з електронним наглядом, ризик-орієнтованими інструментами оцінки поведінки правопорушників, цифровими системами прогнозування повторних злочинів, міжвідомчою взаємодією соціальних служб та інституту пробації, а також впровадженню програм психотерапевтичної підтримки й професійного навчання в місцях позбавлення волі.

Проведене дослідження демонструє, що найефективніші моделі протидії рецидивній злочинності ґрунтуються на поєднанні двох ключових компонентів: забезпеченні безпеки суспільства та створенні умов для успішної ресоціалізації засуджених.

На основі узагальнення позитивних практик сформульовано рекомендації щодо можливостей їх адаптації в українських реаліях. Отримані результати можуть бути використані в подальших наукових дослідженнях, а також під час формування національної стратегії запобігання рецидивній злочинності.

Ключові слова: рецидивна злочинність, ресоціалізація, пенітенціарні реформи, превенція злочинності, зарубіжний досвід, превентивні програми, кримінальна політика, альтернативи позбавленню волі.

Постановка проблеми. Рецидивна злочинність є однією з найбільш складних та стійких форм вчинення кримінальних правопорушень, адже вона становить підвищену небезпеку для суспільства. Незважаючи на те, що останнім часом у нашому законодавстві окрему увагу приділено розвитку інституту пробації (зокрема, доповнення ч. 1 ст. 51 Кримінального кодексу України окремим видом покарання – пробаційний нагляд [1]), реформуванню пенітенціарної системи та впровадженню сучасних соціально-реабілітаційних програм, проблема повторного вчинення нових умисних кримінальних правопорушень особами, які мають судимість за умисні кримінальні правопорушення залишається актуальною як для України, так і для більшості держав світу.

У глобальному контексті держави застосовують різноманітні моделі протидії рецидивній злочинності, які охоплюють окремі підходи та мають на меті запобігти вчиненню нових повторних умисних кримінальних правопорушень, проте обов'язково ґрунтуються на повазі до прав і свобод людини й громадянина та індивідуалізації виконання покарання щодо кожної окремої особи, яка вчинила умисне повторне кримінальне правопорушення.

Дослідження зарубіжного досвіду протидії рецидивній злочинності набуває особливого значення в умовах необхідності модернізації української системи кримінальної юстиції, пошуку ефективних інструментів ресоціалізації правопорушників та зниження рівня вчинення нових умисних кримінальних правопорушень після звільнення від відбування покарання за попередні кримінальні правопорушення. Комплексний аналіз міжнародних практик дає змогу не лише оцінити їх ефективність, але й визначити можливі напрями адаптації цих підходів до сучасних вітчизняних реалій. У цьому контексті порівняння досвіду Норвегії, США, Канади, Великої Британії є важливим кроком до формування сучасної, науково обґрунтованої стратегії запобігання і протидії рецидивній злочинності.

Актуальність обраної теми зумовлена зростанням ролі превентивних й ресоціалізаційних заходів у сучасній кримінальній політиці, а також потребою у підвищенні ефективності механізмів запобігання й протидії рецидивній злочинності. Також, зважаючи на те, що вчиняються нові умисні кримінальні правопорушення особами, які вже відбули покарання за вчинення умисних кримінальних правопорушень, це насамперед свідчить про недостатню ефективність традиційних існуючих каральних підходів, які не до кінця виправдовують мету застосування покарання у кримінальному провадженні.

Отже, вивчення зарубіжного досвіду протидії рецидивній злочинності є важливим науковим та практичним завданням, яке має значний потенціал для підвищення ефективності кримінальної юстиції України та формування більш безпечного й стабільного суспільства та зменшення прояву вчинення умисних повторних кримінальних правопорушень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Враховуючи, що тематика статті стосується зарубіжного досвіду протидії рецидивній злочинності, то були проаналізовані й досліджені саме зарубіжні публікації та сама стаття побудована на аналізі робіт зарубіжних авторів. Так, зокрема, можна відмітити дослідження і публікації таких авторів: Габріель Бодрі, Жунцін Ю., Аманда Е. Перрі, Сіна Фазель [2], Джйоті Белур, Емі Торнтон, Ліза Томпсон, Метью Меннінг, Ейден Сайдботтом, Кейт Бауерс [3] та інші. Проте, враховуючи особливість проблематики дослідження саме в контексті імплементації зарубіжних пропозицій у вітчизняне законодавство, то стаття є актуальною та важливою як з теоретичного так і практичного аспектів.

Метою дослідження є всебічне теоретико-правове та кримінологічне вивчення зарубіжних підходів до протидії рецидивній злочинності, систематизація й оцінка ефективності застосовуваних у різних правових системах моделей ресоціалізації та превенції, а також наукове обґрунтування можливостей і напрямів імплементації найбільш результативних зарубіжних практик у вітчизняну систему кримінальної юстиції щодо протидії рецидивній злочинності.

Виклад основного матеріалу. Для України проблема рецидивної злочинності набуває особливої ваги у зв'язку з тривалим реформуванням кримінально-виконавчої системи, розвитком служби пробації та прагненням інтегрувати найкращі європейські стандарти у сфері прав людини. В умовах трансформації соціального середовища, потреби в посиленні безпеки та зменшенні криміногенних чинників питання впровадження ефективних моделей протидії рецидивній злочинності стає одним із ключових напрямів державної політики. Аналіз зарубіжних практик дає змогу виявити інструменти, здатні покращити вітчизняну систему ресоціалізації, підсилити соціальну підтримку звільнених осіб та сприяти зменшенню криміногенного впливу тюремного середовища.

У відповідь на це зарубіжні держави активно впроваджують інноваційні практики: електронний моніторинг, інтенсивні програми пробації, лікувально-психологічні інтервенції, відновне правосуддя, соціальне наставництво, моделі відкритих тюрем, освітні та професійні тренінги, які звичайно потребують окремого дослідження з урахування особливостей вітчизняного кримінального законодавства.

Так, зокрема, проаналізуємо вплив на рівень рецидивної злочинності в Норвегії, де до реформування тюремної системи відбування покарань рівень рецидивізму в країні коливався в межах 60–70 %, а станом на 2024 рік рівень рецидиву кримінальних правопорушень, що базується на повторному засудженні впродовж двох років, становить 20 %, і є найнижчим показником у світі. Навіть через п'ять років рівень рецидиву там становить лише 25 %. Крім того, кількість ув'язнених осіб упродовж останніх кількох років має тенденцію до зниження, а рівень зайнятості засуджених осіб, які були безробітними до засудження до позбавлення волі, зростає після відбування покарання.

Норвезький реабілітаційний підхід також позитивно впливає на економіку країни. Фактично багато засуджених осіб залишають установи відбування покарання з додатковими навичками. Норвезька пенітенціарна система зосереджується не лише на емоційній і моральній реабілітації, але й на професійних навичках. Це одна з причин, чому рівень зайнятості засуджених осіб, які були безробітними до засудження, зростає на 40 % після відбуття покарання. Реабілітаційний аспект тюремної системи Норвегії вважається основним чинником низького рівня рецидивної злочинності. Ще одним чинником, що сприяє цьому, є прагнення Норвегії зберегти людяність засуджених осіб під час їхнього відбування покарання. Однак важко передбачити, чи буде тюремна політика норвезького зразка успішною в наших реаліях. Одним із найважливіших чинників, що робить тюремну систему Норвегії успішною, є те, що цей підхід має широкую підтримку серед населення. Громадяни Норвегії глибоко переконані, що метою установ відбування покарання має бути допомога засудженим особам у досягненні успіху після звільнення, а не застосування покарань, які ускладнюють життя [4].

Федеральне бюро в'язниць США (The Federal Bureau of Prisons) проводить масштабні реформи, спрямовані на зменшення рецидивної злочинності та посилення громадської безпеки. Зосереджуючись на стратегіях реабілітації, заснованих на доказах, ці реформи стосуються практично кожного аспекту федеральної тюремної системи, від першого прийому засудженої особи до його повернення до суспільства. Реформи спрямовані на вирішення основних поведінкових проблем, що призводять до злочинності, з метою зменшення ймовірності повторного вчинення засудженими кримінальних правопорушень як під час перебування відбування покарання, так і після звільнення. Роблячи це, Бюро створює безпечніші установи відбування покарання та безпечніші вулиці, підкреслюючи філософію Міністерства юстиції, що одним із найкращих способів запобігання злочинності є зменшення рецидивної злочинності.

Проаналізуємо найважливіші реформи у Федеральному бюро в'язниць США, починаючи з моменту прибуття засудженої особи до установи Бюро і продовжуючи до його закінчення відбування покарання:

- з першого дня відбувається визначення індивідуальних «криміногенних» потреб засудженої особи. Криміногенні потреби – це характеристики, риси, проблеми або обставини особи, які безпосередньо пов'язані з імовірністю вчинення нею іншого кримінального правопорушення, як-от низький рівень освіти та успішності на роботі або зловживання психоактивними речовинами;

- створення «шкільного округу» в рамках федеральної тюремної системи. Дослідження показують, що засуджені особи, які беруть участь у програмах виправної освіти, мають на 43 % нижчі шанси повернутися до установи відбування покарання, ніж ті, хто цього не робить, і що кожен долар, витрачений на тюремну освіту, заощаджує від чотирьох до п'яти доларів на витратах на повторне засудження особи [5];

- підтримка пілотної програми «Другий шанс Пелла», оголошена Міністерством освіти в липні 2015 року, яка дає змогу ув'язненим американцям, які мають на це право, отримувати гранти Пелла та продовжувати вищу освіту з метою допомогти їм знайти роботу та підтримувати свої сім'ї після звільнення;

- заохочення засуджених до розвитку професійних навичок, що потребують на ринку праці, через розширення можливостей для професійного навчання, зосереджуючись на забезпеченні розвитку засудженими професійних навичок, потрібних для пошуку роботи після закінчення відбування покарання;
- забезпечення належного лікування ув'язнених від зловживання психоактивними речовинами;
- допомога засудженим у підтримці сімейних зв'язків під час перебування в місцях відбування покарання;
- удосконалення програм для засуджених жінок;
- надання інформації та ресурсів засудженим під час їхнього повернення до суспільного життя після відбуття покарання, зокрема було опубліковано «Довідник з реінтеграції», який надає практичні рекомендації засудженим під час їхнього повернення до громади, понад 20 000 примірників якого було розповсюджено серед засуджених упродовж першого року його існування. Крім того, було активовано гарячу лінію з реінтеграції, щоб допомогти колишнім засудженим під час їхнього переходу до громади [6].

Розглянемо також «Drug Courts» (Суди у справах наркотиків) у США і Канаді як альтернативу реальному тюремному покаранню, і як такий підхід впливає на зниження рівня рецидивної злочинності.

Суди в справах наркотиків у Сполучених Штатах Америки представлені як альтернатива позбавленню волі для осіб, заарештованих за незначні правопорушення, пов'язані з наркотиками, де вживання наркотиків вважається основною причиною вчинення кримінального правопорушення, у такий спосіб теоретично слугуючи інструментом для зменшення кількості засуджених осіб до позбавлення волі. США мають майже 30-річний досвід роботи таких судів, які поширилися на всі 50 штатів, а також на території США. Уряд Канади також працював над підтримкою розширення судів з питань наркотиків, особливо в Карибському басейні. Прихильники судів з питань наркотиків стверджують, що суди з питань наркотиків є економічно ефективними, зменшують рецидивну злочинність, а також час, проведений в установах відбування покарання, і пропонують лікування наркозалежності як альтернативу позбавленню волі для людей, чие вживання наркотиків стимулює їхню злочинну діяльність. Для оцінювання цих тверджень у цьому звіті розглядаються ключові висновки з досвіду Сполучених Штатів щодо судів з питань наркотиків, які можуть бути корисними для обговорення в інших країнах щодо судів з питань наркотиків та інших альтернатив позбавленню волі за нетяжкі кримінальні правопорушення, пов'язані з наркотиками. Хоча існують значні інституційні, правові та культурні відмінності, тривалий досвід Сполучених Штатів щодо судів з питань наркотиків є важливим джерелом інформації для країн Латинської Америки та Карибського басейну, які створили або планують створити суди з питань наркотиків [7].

Суди з лікування наркозалежності (СЛЗ), які є судово обґрунтованими альтернативами лікуванню на відміну від ув'язнення правопорушників, пов'язаних з незаконним вживанням наркотиків, були також запроваджені в Канаді. Нещодавні заяви федерального уряду свідчать про те, що модель судів з лікування наркозалежності продовжуватиме

функціонувати та розширюватися в ряді канадських юрисдикцій. Незважаючи на оцінки, мало що відомо про успіх СЛЗ у сприянні довгостроковому скороченню вживання наркотиків і рецидиву серед їхніх учасників; і що економічна ефективність цих програм потребує подальшого вивчення. У своїй статті Д. Верб та інші автори роблять висновок, що подальше фінансування СЛЗ у Канаді має залежати від впровадження рандомізованих контрольованих досліджень, які вимірюють успіх цих програм у скороченні вживання наркотиків і рецидивізму в довгостроковій перспективі; які вимірюють вплив СЛЗ на такі суспільні кінцеві точки, як рівень злочинності та ув'язнення споживачів ін'єкційних наркотиків; і що охоплюють компоненти для вимірювання економічної ефективності комплексних заходів боротьби з наркотиками (ДТК) порівняно з іншими втручаннями, спрямованими на зменшення негативних наслідків проблемного вживання наркотиків та злочинності, пов'язаної з наркотиками [8].

Також окремо потрібно проаналізувати досвід Великої Британії щодо протидії рецидивній злочинності, а саме програму «Соціальні підприємства для колишніх ув'язнених: британський досвід Second Chance».

Так, зокрема, кожен, хто переживав труднощі в житті, заслуговує на другий шанс, щоб знову стати на ноги та реалізувати свій справжній потенціал. Ідея про те, що нікого не потрібно судити за його найгірший момент, лежить в основі реформи кримінального правосуддя. Коли йдеться про осіб, які мають судимості, то для них гідність праці є важливою частиною реабілітації. Наявність роботи є важливим чинником, який допомагає уникнути неприємностей та знизити рівень рецидивної злочинності. Бізнес може відігравати важливу роль у зміні ставлення та побудові здорового, згуртованого суспільства. Роботодавці повинні визнавати, що люди з неблагополучних сімей часто демонструють значну рішучість у пошуку роботи, стикаючись зі значними особистими викликами, тому впродовж багатьох років у Великій Британії існують програми: «Соціальні підприємства для колишніх ув'язнених», які керуючись твердим переконанням, що працевлаштування має вирішальне значення для зниження рівня рецидивної злочинності [9].

Імоджен Еммерсон, яка є керівником відділу працевлаштування засуджених у Службі притулків і пробації Великої Британії, зазначила, що робота є «ключем до реабілітації». «Ми бачимо, що більшість правопорушників, які влаштовуються на роботу протягом перших шести місяців, не скоюють повторних правопорушень. Багато засуджених прагнуть працювати, і вони роблять це не лише для того, щоб заробити гроші. Вони хочуть показати, що мають мотивацію змінити своє життя. Ми розглядаємо стабільну роботу як переломний момент для їхньої впевненості» [10].

Висновки. Отже, на основі проведеного порівняльного аналізу зарубіжного досвіду протидії рецидивній злочинності варто зазначити, що найбільш ефективні системи превенції ґрунтуються на комплексному підході, який поєднує кримінально-правові, соціальні, психологічні та освітні інструменти впливу. Ефективна ресоціалізація правопорушників ґрунтується не лише на каральних механізмах, а насамперед на комплексному поєднанні судових альтернатив, лікувальних програм, соціальної підтримки та професійної інтеграції. Досвід Норвегії переконливо підтверджує, що гуманістична модель пенітенціарної політики, орієнтована на реабілітацію, відновлення соціальних

зв'язків, професійний розвиток та збереження людської гідності, здатна забезпечити досить низькі показники вчинення нових умисних кримінальних правопорушень, особами, які були засуджені за умисні кримінальні правопорушення. Зі свого боку практика Федерального бюро в'язниць США акцентує на попиті в ранньому визначенні криміногенних потреб, розвитку корекційних програм, розширенні освітніх можливостей і забезпеченні підтримки звільнених осіб у процесі їх реінтеграції, що суттєво знижує ризик рецидивної злочинності та сприяє підвищенню громадської та суспільної безпеки.

Важливим напрямом зарубіжної політики є також поширення альтернативних форм кримінальної відповідальності, зокрема діяльність судів у справах наркотиків (Drug Courts), які розглядають залежність як медико-соціальну проблему й пропонують лікування та нагляд замість позбавлення волі. Цей підхід довів свою ефективність у зменшенні рецидиву та навантаження на пенітенціарну систему, що становить вагомий інтерес для країн, які прагнуть реформувати кримінальну політику у сфері боротьби з наркозлочинністю.

Канадська модель судів з лікування наркозалежності (СЛЗ) є показовим прикладом переходу від репресивної до медико-соціальної парадигми. Вона спрямована на усунення ключових чинників рецидивної поведінки. Британська програма «Соціальні підприємства для колишніх ув'язнених» (Second Chance) репрезентує інший стратегічний напрям – трудову реінтеграцію та зміну суспільного ставлення до осіб, які мають судимість за вчинення кримінальних правопорушень. Її ефективність ґрунтується на забезпеченні реального доступу до працевлаштування, формуванні в колишніх засуджених стійкої мотивації до правослухняного життя та зміцненні соціального капіталу. Практика Великої Британії підтверджує, що стабільна робота є одним із найвагоміших чинників зниження рецидиву, адже вона не лише забезпечує матеріальну стабільність, а й виконує реабілітаційну, психологічну та превентивну функції.

Для України вивчення таких практик має ключове значення в умовах реформування кримінально-виконавчої системи, розвитку пробації та інтеграції європейських стандартів захисту прав людини. Зарубіжний досвід свідчить, що ефективна протидія рецидивній злочинності можлива лише за умови поєднання належної інституційної підтримки, якісних реабілітаційних програм, психологічної допомоги, професійної підготовки й сталих соціальних зв'язків. Запровадження адаптованих до українських реалій інструментів електронного нагляду, освітніх і корекційних програм, програм залежностей, а також розвиток альтернативних форм правосуддя може суттєво підвищити результативність національної системи протидії рецидивній злочинності.

На основі цього варто зазначити, що зарубіжний досвід запобігання рецидивній злочинності свідчить, що успішна протидія рецидивній злочинності можлива лише за умов інтеграції різних підходів – лікувальних, соціальних, трудових, освітніх, судових тощо. Ключовими є персоналізований підхід, наукове оцінювання результативності програм і розгалужена співпраця державних і недержавних інституцій. Урахування цих підходів має важливе значення для вдосконалення національної системи протидії рецидивній злочинності.

Отже, зарубіжні моделі демонструють, що стратегія зниження рецидивної злочинності повинна базуватися не лише на покаранні, а насамперед на створенні умов для успішного повернення особи до суспільства й ефективної ресоціалізації. Їхня імплементація з урахуванням українських соціально-правових особливостей може стати ключовим чинником підвищення ефективності кримінальної юстиції та формування безпечного соціального середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 25–26. С. 131. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
2. Gabrielle Beaudry, Rongqin Yu., Amanda E Perry, Seena Fazel Effectiveness of psychological interventions in prison to reduce recidivism: a systematic review and meta-analysis of randomised controlled trials. *PubMed*. 2021 Sep.; 8 (9) :759–773. DOI 10.1016/S2215-0366(21)00170-X
3. Jyoti Belur, Amy Thornton, Lisa Tompson, Matthew Manning, Aiden Sidebottom, Kate Bowers. A systematic review of the effectiveness of the electronic monitoring of offenders. *Journal of Criminal Justice*. 2020, May-June. Volume 68, 101686. DOI : <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2020.101686>
4. What We Can Learn From Norway’s Prison System: Rehabilitation & Recidivism. Updated: May 1, 2024. First step alliance a non-profit organization. URL : <https://www.firststepalliance.org/post/norway-prison-system-lessons> (дата звернення: 27.11.2025).
5. Education and Vocational Training in Prisons Reduces Recidivism, Improves Job Outlook, Rand Corporation, August 22, 2013. URL : https://www.bja.gov/Publications/RAND_Correctional-Education-Meta-Analysis.pdf (дата звернення: 27.11.2025).
6. Prison Reform: Reducing Recidivism by Strengthening the Federal Bureau of Prisons. Department of Justice Archive of the USA. URL : <https://www.justice.gov/archives/prison-reform> (дата звернення: 27.11.2025).
7. Drug courts in the Americas. 21 March 2018. The Social Science Research Council (SSRC). International Drug Policy Consortium. URL : <https://idpc.net/publications/2018/03/drug-courts-in-the-americas> (дата звернення: 27.11.2025).
8. Dan Werb, Richard Elliott, Benedikt Fischer, Evan Wood. Drug treatment courts in Canada: An evidence-based review. January 2008 HIV/AIDS policy & law review / Canadian HIV/AIDS Legal Network 12 (2–3): 12–7 SourcePubMed. URL : https://www.researchgate.net/publication/5394183_Drug_treatment_courts_in_Canada_An_evidence-based_review (дата звернення: 27.11.2025).
9. Eight social enterprises giving ex-offenders a second chance / Richard Branson’ Blog. URL : <https://www.virgin.com/branson-family/richard-branson-blog/eight-social-enterprises-giving-ex-offenders-a-second-chance> (дата звернення: 27.11.2025).
10. Ex-prisoners welcome second chance at jobs fair. 9 June 2025. Peter Whittlesea, BBC News, South East, Lewesand Hsin-Yi Lo, BBC News, South East. URL : <https://www.bbc.com/news/articles/c62v1j9e7dro> (дата звернення: 27.11.2025).

REFERENCES

1. Criminal Code of Ukraine. Law of Ukraine dated April 5, 2001. No. 2341-III. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR)*. 2001. No. 25–26, p. 131. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (date of access: 27.11.2025).
2. Gabrielle Beaudry, Rongqin Yu., Amanda E Perry, Seena Fazel Effectiveness of psychological interventions in prison to reduce recidivism: a systematic review and meta-analysis of randomised controlled trials. *PubMed*. 2021 Sep.; 8 (9): 759–773. DOI 10.1016/S2215-0366(21)00170-X
3. Jyoti Belur, Amy Thornton, Lisa Tompson, Matthew Manning, Aiden Sidebottom, Kate Bowers A systematic review of the effectiveness of the electronic monitoring of offenders. *Journal of Criminal Justice*. 2020. May-June. Volume 68, 101686. DOI : <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2020.101686>
4. What We Can Learn From Norway’s Prison System: Rehabilitation & Recidivism. Updated: May 1, 2024. First Step Alliance, a non-profit organization URL : <https://www.firststepalliance.org/post/norway-prison-system-lessons> (accessed: 11/27/2025).
5. Education and Vocational Training in Prisons Reduces Recidivism, Improves Job Outlook, Rand Corporation, August 22, 2013. URL : https://www.bja.gov/Publications/RAND_Correctional-Education-Meta-Analysis.pdf (accessed: 27.11.2025).
6. Prison Reform: Reducing Recidivism by Strengthening the Federal Bureau of Prisons. Department of Justice Archive of the USA. URL : <https://www.justice.gov/archives/prison-reform> (accessed: 27.11.2025).
7. Drug courts in the Americas. 21 March 2018. The Social Science Research Council (SSRC). International Drug Policy Consortium. URL : <https://idpc.net/publications/2018/03/drug-courts-in-the-americas> (accessed: 27.11.2025).
8. Dan Werb, Richard Elliott, Benedikt Fischer, Evan Wood. Drug treatment courts in Canada: An evidence-based review. January 2008 HIV/AIDS policy & law review / Canadian HIV/AIDS Legal Network 12 (2–3): 12–7 SourcePubMed. URL : https://www.researchgate.net/publication/5394183_Drug_treatment_courts_in_Canada_An_evidence-based_review (accessed: 27.11.2025).
9. Eight social enterprises giving ex-offenders a second chance / Richard Branson’s Blog. URL : <https://www.virgin.com/branson-family/richard-branson-blog/eight-social-enterprises-giving-ex-offenders-a-second-chance> (accessed: 27.11.2025).
10. Ex-prisoners welcome second chance at jobs fair. June 9, 2025. Peter Whittlesea, BBC News, South East, Lewes and Hsin-Yi Lo, BBC News, South East. URL : <https://www.bbc.com/news/articles/c62v1j9e7dro> (accessed: 27.11.2025).

O. V. Sirenko, R. V. Glukh. FOREIGN EXPERIENCE IN COUNTERING RECIDIVISM

The article provides a comprehensive analysis of foreign experience in countering recidivism and identifies key trends that shape contemporary approaches to preventing repeat criminal offenses. Recidivism remains one of the most complex and socially dangerous problems of modern criminal justice. The article is devoted to the analysis of foreign experience in

Сіренко О. В., Глух Р. В. Зарубіжний досвід протидії рецидивній злочинності

combating recidivism and the assessment of the effectiveness of various models of resocialization and prevention. Particular attention is paid to the practices of Norway, the USA, Canada, and the UK, in particular: the humanistic model of the Norwegian prison system, the reforms of the US Federal Bureau of Prisons, the work of drug courts in the United States and Canada, and the Second Chance social enterprise program for former prisoners in the United Kingdom.

A comparative analysis of innovative tools was conducted: electronic surveillance, intensive probation programs, educational and professional training, medical and psychological interventions, and labor integration of convicts. The conclusions show that the most effective way to combat recidivism is based on a comprehensive combination of criminal law, social, psychological, and educational measures, a personalized approach to convicts, and active support for their social integration. The proposed conclusions can serve as a scientifically sound basis for improving the Ukrainian criminal justice system and increasing the effectiveness of preventive and rehabilitation programs.

Particular attention is paid to innovative prevention mechanisms, including electronic surveillance, risk-oriented tools for assessing offender behavior, digital systems for predicting recidivism, interagency cooperation between social services and the probation service, and the implementation of psychotherapeutic support and vocational training programs in places of deprivation of liberty.

The study demonstrates that the most effective models for combating recidivism are based on a combination of two key components: ensuring public safety and creating conditions for the successful resocialization of convicts.

Based on a summary of positive practices, recommendations have been formulated regarding the possibilities for their adaptation to the Ukrainian context. The results obtained can be used in further scientific research, as well as in the formation of a national strategy for the prevention of recidivism.

Keywords: *recidivism, resocialization, penitentiary reforms, crime prevention, foreign experience, preventive programs, criminal policy, alternatives to imprisonment.*

Стаття надійшла до редколегії 10 листопада 2025 року